

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ (2024)

Προοίμιο

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΣΔΠ) του 1989 ήταν η πρώτη νομικά δεσμευτική συνθήκη που αναγνώρισε τα παιδιά ως υποκείμενα των δικών τους δικαιωμάτων, υποχρεώνοντας τα κράτη μέλη να σέβονται, να προστατεύουν και να εκπληρώνουν τα αστικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα κάθε παιδιού- και

ΠΑΡΑΤΗΡΩΝΤΑΣ ότι η § 5 της UNCRC υποχρεώνει το κράτος να σέβεται τις ευθύνες, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της οικογένειας του παιδιού (γονείς, τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, και οι νόμιμοι κηδεμόνες) να παρέχουν την κατάλληλη κατεύθυνση και καθοδήγηση κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού από το παιδί- και

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΟΝΤΑΣ ότι η έκκληση της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (§ 26) για την επικέντρωση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην εκπαίδευση («η εκπαίδευση πρέπει να κατευθύνεται... στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών») έχει επαναληφθεί σταθερά σε πολλά μέσα, μεταξύ άλλων, στη Σύμβαση κατά των διακρίσεων στην εκπαίδευση (1960, § 5), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα (1966, § 13), στη Σύμβαση του 1989 για τα δικαιώματα του παιδιού (1989 § 29) και στη Διακήρυξη του ΟΗΕ για την εκπαίδευση και την κατάρτιση στα ανθρώπινα δικαιώματα (2011)- και

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ ότι η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, στην «Πρώτη Φάση του Παγκόσμιου Προγράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα», επανέλαβε περαιτέρω ότι «είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι εκπαιδευτικοί στόχοι, οι πρακτικές και η οργάνωση των σχολείων συνάδουν με τις αξίες και τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»- και

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ότι το Γενικό Σχόλιο 1 (2001) της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σχετικά με την § 29 (1) «Οι στόχοι της εκπαίδευσης»

- αναγνώρισε ότι η εκπαίδευση «υπερβαίνει κατά πολύ την τυπική σχολική εκπαίδευση και περιλαμβάνει το ευρύ φάσμα εμπειριών ζωής και μαθησιακών διαδικασιών που επιτρέπουν στα παιδιά, ατομικά και συλλογικά, να αναπτύξουν την προσωπικότητα, τα ταλέντα και τις ικανότητές τους και να ζήσουν μια πλήρη και ικανοποιητική ζωή μέσα στην κοινωνία» και
- κάλεσε για «τη θεμελιώδη αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών ώστε να συμπεριλάβουν τους διάφορους στόχους της εκπαίδευσης και τη συστηματική αναθεώρηση των σχολικών βιβλίων και άλλων διδακτικών υλικών και τεχνολογιών, καθώς και των σχολικών πολιτικών», αναγνωρίζοντας ότι «προσεγγίσεις που δεν κάνουν τίποτα περισσότερο από το να προσπαθούν να εναποθέσουν τους στόχους και τις αξίες του άρθρου στο υπάρχον σύστημα χωρίς να ενθαρρύνουν βαθύτερες αλλαγές είναι σαφώς ανεπαρκείς»- και
- Υπογράμμισε ότι «οι προσπάθειες για την προώθηση της απόλαυσης άλλων δικαιωμάτων δεν πρέπει να υπονομεύονται και πρέπει να ενισχύονται από τις αξίες που μεταδίδονται κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό περιλαμβάνει όχι μόνο το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών, αλλά και τις εκπαιδευτικές διαδικασίες, τις παιδαγωγικές μεθόδους και το περιβάλλον μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα η εκπαίδευση, είτε πρόκειται για το σπίτι, το σχολείο ή αλλού"- και

Εκτιμώντας ότι

1. Οι τρέχουσες επικρατούσες πρακτικές της εκπαίδευσης εξελίχθηκαν και επικρατούσαν, ενώ τα παιδιά θεωρούνταν ιδιοκτησία (του κράτους ή των γονέων) και
2. Αυτό συνέβαινε αρκετές δεκαετίες, μερικές φορές ακόμη και αιώνες, πριν από την αναγνώριση των παιδιών ως υποκειμένων των δικών τους δικαιωμάτων από την ΔΣΔΠ του ΟΗΕ το 1989- και
3. Ως εκ τούτου, είναι κατανοητό ότι αυτές οι επικρατούσες πρακτικές της εκπαίδευσης δεν επικεντρώνονται ρητά στα δικαιώματα των παιδιών- ωστόσο
4. τα δικαιώματα των παιδιών είναι αναφαίρετα, αδιαίρετα και αλληλοεξαρτώμενα και δεν μπορεί να υπάρχει καμία δικαιολογία για πρακτικές της εκπαίδευσης που τα παραβιάζουν-

και αιτιολογώντας περαιτέρω ότι,

5. Ενώ τα κράτη έχουν την υποχρέωση να εξασφαλίζουν υποχρεωτικά την πρόσβαση σε πρωτοβάθμια εκπαίδευση τουλάχιστον (UNCRC § 28) σε όλα τα παιδιά χωρίς διακρίσεις- και
6. Διατηρούν τα «σχολεία» ως θεσμό που ιδρύεται ρητά για την παροχή εκπαίδευσης σε εκπλήρωση του ρόλου τους ως φορέα υποχρέωσης- και
7. Ως εκ τούτου, «είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι εκπαιδευτικοί στόχοι, οι πρακτικές και η οργάνωση των “σχολείων” συνάδουν με τις αξίες και τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»- ωστόσο
8. Η αναγνώριση ότι η εκπαίδευση περιλαμβάνει ένα «ευρύ φάσμα εμπειριών ζωής και μαθησιακών διαδικασιών» που λαμβάνουν χώρα «στο σπίτι, στο σχολείο ή αλλού» καθιστά επιτακτική την ανάγκη να επεκταθεί η προστασία των αξιών και των αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλα τα περιβάλλοντα (θεσμικά και μη) που παρέχουν εκπαίδευση στο παιδί.

ΕΜΕΙΣ, ΟΙ ΥΠΟΓΡΑΦΟΝΤΕΣ, ενισχύοντας την έκκληση να κατευθύνεται η εκπαίδευση στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, ΚΑΛΟΥΜΕ όλους τους φορείς που έχουν την ευθύνη να σέβονται, να προστατεύουν και να εκπληρώνουν τα δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση, μέσα στην εκπαίδευση και μέσω της εκπαίδευσης να

1. Αναγνωρίζουν απολύτως και ανεπιφύλακτα τα παιδιά ως υποκείμενα των δικών τους αναφαίρετων και αδιαίρετων αστικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων- και
2. Να ορίσουν την εκπαίδευση του παιδιού σε γενικές γραμμές ως «όλες τις εμπειρίες ζωής και τις διαδικασίες μάθησης που επιτρέπουν στα παιδιά, ατομικά και συλλογικά, να αναπτύξουν την προσωπικότητα, τα ταλέντα και τις ικανότητές τους και να ζήσουν μια πλήρη και ικανοποιητική ζωή μέσα στην κοινωνία, ανεξάρτητα από το αν λαμβάνουν χώρα στο σπίτι, στο σχολείο ή αλλού»- και
3. Να λάβει προοδευτικά μέτρα για τη ριζική αναμόρφωση όλων των πρακτικών της εκπαίδευσης, ώστε να διασφαλιστεί ότι συνάδουν με τις αξίες και τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού- και
4. Να διασφαλίσουν ότι αυτή η διαδικασία ευθυγράμμισης της εκπαίδευσης με τα ανθρώπινα δικαιώματα
 - α. δίνει προτεραιότητα στα ανθρώπινα δικαιώματα, και ιδίως στα δικαιώματα του παιδιού, όποτε αυτά έρχονται σε σύγκρουση με την επικρατούσα εκπαιδευτική πρακτική, ακόμη και αν η πρακτική έχει ευρεία κοινωνική ή/και συστημική αποδοχή- και
 - β. περιλαμβάνει τη λήψη προοδευτικών μέτρων για την πλήρη εφαρμογή όλων των σχετικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, του Γενικού Σχολίου 1 (στόχοι της εκπαίδευσης), του Γενικού Σχολίου 12 (δικαίωμα ακρόασης) και του Γενικού Σχολίου 13 (δικαίωμα στην ελευθερία από κάθε μορφή βίας)- και
 - γ. να δοθεί προτεραιότητα στα σχολεία και σε άλλα ιδρύματα, κρατικά και μη, που έχουν συσταθεί ρητά για την παροχή εκπαίδευσης στο παιδί- και
 - δ. περιλαμβάνει επίσης τη μη θεσμική παροχή εκπαίδευσης από την οικογένεια του παιδιού- και
 - ε. να ενσωματωθεί με την «καθιέρωση ενός συστήματος διασφάλισης ποιότητας με βάση τα δικαιώματα για την εκπαίδευση εν γένει», όπως ζητείται στην πρώτη φάση του Παγκόσμιου Προγράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα.